

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svedor, izsimi nedelje in praznike, ter velja po pošti projeman za avstro-ugarske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četr leta 4 gld., z dolen mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 18 gld., za četr leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četr leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Na naročbe, brez istodobne vpošiljatve naročnine, se ne ozira. Za osnanila plačuje se od četrtstope peti vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr. če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvoli krovati. — Rokopisi se ne vrčajo. — Uredništvo in upravljanje je na Kongresuem trgu št. 12. Upravljanju naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, osnanila, t. j. vse administrativne stvari.

Telefon št. 34.

Nabrežinski in devinski izgredi pred sodiščem.

Ministerski predsednik grof Thun je v seji poslanske zbornice dne 14. oktobra v znamenju govorn radi protiitalijanskih demonstracij izjavil, da prepreči vlada vse kar bi moglo kaliti prijetstvo razmerje z Italijo, da bo v prvi vrsti ukrenila vse, kar treba, da se onemogoči ponovitev izgredov proti italijanskim državljanom na avstrijskih tleh, v drugi vrsti pa da bo porabila vse strogost, zakona, da poskrbi napadencem hitro, sigurno in popolno zadoščenje.

Obljubo ministerskega predsednika je tržaško kazensko sodišče izpolnilo doslovno tako, da je grof Thun lahko zadovoljen, in da bodo s tržaškimi sodniki zadovoljni tudi tisti elementi, kateri se čutijo poklicane, zastopati želje in pritožbe primorskih Italijanov v rimskem parlamentu, in katerih beseda na merodajnih mestih navadno več zaleže, kakor besede slovenskega ali hrvatskega poslanca v avstrijskem državnem zboru.

Obravnave proti tistim, ki so bili obdolženi protiitalijanskim izgredov v Nabrežini in Devinu, so trajale ves teden in bile so polne razburljivih in pretresajočih momentov, a kar mora vsakoga najbolj pretesti, to je razsodba, katero je izreklo tržaško sodišče.

Ta razsodba je vzvišena nad našo kritiko in jej je ta vzvišenost zajamčena po tiskovnem in po kazenskem zakonu tako, da se moramo molče ukloniti ter vsako kritiko prepustiti osim, katere ščiti poslanska imuniteta.

Ni nam pa zabranjeno, opozoriti na neke okolnosti v izrečenih sodbah samih, in sicer na tiste, ki so tudi zunaj slovenskih mej obudile senzacijo.

Prva taka okolnost je izredna visokost prisjenjenih kazni. Zgodilo se ni samo vse to, kar je ministerski predsednik obljudil v rečenem svojem govoru, ampak zgodilo se je še več, kajti vse strogost zakona se ni porabila samo proti tistim, ka-

teri so bili spoznani krivimi, da so italijanskim državljanom storili kaj žalega, nego porabila se je tudi proti vsem drugim in zlasti proti devinskemu županu Plesu, kateremu je sodišče prisodilo osem mesecev težke ječe, ker je smatralo za dokazano, da je pri napadu na „Legino“ poslopje v Devinu storil budodelstvo s tem, da je ploskal napadalcem in zavpil „Dol z Lago“, dočim je bilo več drugih obtožencev, ki so vpili „Dol z Lago“, oproščenih.

Poleg drakonične strogosti razsodb je zanimivo tudi to, da je sodišče pri vseh drugih obtožencih uvaževalo njih razburjenost, nastalo vsled zavratnega umora cesarice, ter to razburjenost upoštevalo kot olajševalno okolnost, dočim pri Plesu te olajševalne okolnosti ni pustilo veljati, ampak jo izrečeno odklonilo ter v razsodbi tudi izreklo, da je Ples očitanib mu dejanj sumljiv radi tega, ker je prononciran Slovenec.

To, kar smo navedli, so fakta, katera izkazuje razsodba sama, in nikaka kritika sodišča ali razsodbe, katere si niti v tako skromni meri ne dovolimo, kakor si jo je dovolila praška „Politika“, ki je z dvema besedama povedala svoje mnenje. Toda že ta fakta upravičujejo v občno pričakovanje, naj se na pristojnem mestu izpregovori o teh obravnavah, ki nas v nekih ozirih tako živo spominjajo na one obravnave, katere so se vrstile v Pragi takrat, ko se je češki namestnik imenoval Fran grof Thun-Hohenstein.

Hrvati in Srbi.

(Konec.)

Da rečemo koju i o hrvackome državnom pravu.

Sve ono, što danes i stinsko postoji, morala je samo potreba izazvati. Svaki narod ima prava na svoj samostalni kulturni i politički život, nako se jednomo narodu prigrađenom od drugog naroda ne da samostalen život, samo potome, što je on narod tega i treba imati po tome prirodne zakonu i zakonu čovječnosti, nego mu se dovikuje: Nemaš zakonsko pravo na život, te ne možeš ni

živjeti, onda se taj narod trudi, da i tome zabetu odgovori i da nagje zakonskog prava na život. No kakva je to užasna zabluda i jezuitizam, da počažemo. Po toj analogiji traženja zakonskog prava na život svaki bi se narod ili čovjek trebao roditi odmah u ruci sa nekim, sa Najvišeg Mesta, sankcijama i privilegijama na pravo na život. Danes je taj zakon čovječnosti prema individuumu svuda primljen, te čim je neko rođen i živi, ima i pravo na život. Ali što je svuda prema individuumu osvojena, to danas nije u Avstro-Ugarskoj prema čitavim narodima, no so sve ne-nemačke i ne-madžarske narodnosti gnjave i odriče im se pravo na samostalan život. Madžari dovikuju ne-madžarskim narodnostima: Morate madžarski državljan biti, jer živate u Madžarskoj, a nemate zakonskog prava na svoj samostalni narodni život, a izlazi: Nismo vam ga mi dali, a ne možete nas prisiliti, jer smo mi jači. To isto biva i u Avstriji. Da bi se ugnjetičkim narodima doščilo, onda se traži i zakonski oslonac na samostalni narodni život. Onda se veli na primjer mi Česi imamo zakonsko pravo na samostalan državni život, jer smo mi u obim Avstrije smo tako što je Avstrijski car venčan za Českog kralja; ili mi Poljaci smo več toliko več kova imali svoju samostalnu državu pa ste nam je vi silom uništili i mi je na osnovu zakona čovječnosti tražimo natrag.

Najzad mi nemamo ništa protiv tega zakonskog državnog prava ali ga ne možemo svuda usvojiti, jer tom analogijom braća Slovenci pa onda i drugi narodi kao naprimjer Jermenji i Rusini nemaju prava na svoj samostalan narodni i državni život samo, zato što nemaju tog državnog prava, za šta u ostalom oni nisu krivi, a što se protivi samome zakonu humanizma. — E to zašto niemo za državno pravo, nego smo za to, da svaki narod u svojim etnografskim granicama ima pravo, bez ikakvih drugih obzira, na svoj samostalan narodni i državni život. Hoćemo prirodno pravo u etnografskim granicama naroda, a ne državno. — Brat „Rodoljub“ na kraju dovikuje:

LISTEK.

5

Miroslav Tyrš.

(Na „Tyršovem večeru“ ljubljanskega „Sokola“ predaval Viktor Murnik.)

(Dalje.)

Tyršovo nazivoslovje ni nikakšna prestava nemških ali francoskih izrazov, ampak vseskozi izvirno, v duhu češkega jezika sestavljeno; točno in dosledno je osobito prosto vseh fantastičnih izrazov, katerih zlasti v starejši nemški terminologiji kar mrgoli. O njegovem vojaškem nazivoslovju pa sta se vojaška strokovnjaka major Burian in stotnik Čenský, ki sta sama poskusila jednakost delo, izrekla, da je glede zvočnosti in jedrnosti klasično.

Isto leto je objavil Tyrš „statistično-historični pregled sokolskih društev“, leto prej pa je izšel prvi sokolski koledar „Sborník sokolský“, v katerem je Tyrš l. 1867 priobčil „Hod olimpicky“, kjer popisuje olimpijsko slavlje in njegov veliki pomen za Grke.

Leta 1869. se je na Tyršovo vzpodbudo ustavilo „telovadno društvo praških gospej in devojk“.

Da bi se razumevanje sokolske ideje kar najbolj razširilo mej češkim narodom, prirejal je praški „Sokol“ izlete in javne telovadbe. Izleti so imeli Sokole vaditi v trajnjem korakanju in jih utrditi v

prenašanju vremenskih neprilik, žeje, vročine, mraza; javnim telovadbam je bil namen pokazati, na kakšen način je krepiti telo in je vzdržati zdravo in močno ter vabiti češko mladino v sokolski krog. Na izletih, včasih večnevnih, je po več sto praških Sokolov pod vodstvom Tyrševim korakalo po 8 do 9 ur na dan. In marsikje se je vsled sokolskega poseta ustanovilo novo sokolsko društvo; že isto leto, kakor praški „Sokol“, se je osnovalo na Češkem 8 sokolskih društev, skoro toliko, kakor pri nas v 35 letih!

V letih 1867 in 1869 je razvil praški „Sokol“ najživahnejše svoje delovanje; bila so pa to tudi leta najintenzivnejšega duševnega dela Tyrševga. Nebroj slavnostij, katerih se je „Sokol“ bodisi udeležil, bodisi jih priredil sam, tehnično vodstvo „Sokola“, „Zakladove tělocviku“ — temelji telovadbe, glavno delo Tyršovo, katero je takrat spisaval, poleg tega še poslanski mandat), so vzel Tyršu ves čas po duevu, tako da je moral leposlovju posvetiti noč. Ni se torej čuditi, ako je zasadila vanj svojo kal nervozna bolezen, ki ga je pozneje uničila. Na zimo 1869. l. je začel bolehati in odšel se

* Politika v Tyršu ni našla posebne ljubezni. Nebronje napake takratne češke politike so se, kakor piše dr. Grégr, „protivile bistremu in logičnemu duhovnjegovemu, in neskončno te spletke in kompromisi niso mogli biti po volji tako odkritemu značaju“.

je lečit v Waid ob Bodenskem jezeru. Da bi obvladal melanholijo, ki se ga je lotila, začel je zopet delati. „Temelje telovadbe“, ki so že l. 1868. začeli izhajati v zvezkih, je še jedenkrat kritično preiskal in deloma predelal sokolski telovadbeni sestav. Po sedemletnem premišljavanju je tako dovršil delo, kateremu ni podobnega v vseh tujejezičnih slovstvih, s katerim se je češka telovadba do celo osamosvojila.

Tyršev telovadbeni sestav je popolnoma izviren, zasnovan na znanstveni podlagi, prilagoden češkemu narodnemu značaju in izključujuč vse, kar ni primerno estetičnim načelom, sposoben, narediti telo ne samo močno, ampak tudi lepo; glavne njege vrline so logična doslednost, izredna preglednost in zategadelj metodičnost in lahka priučnost. Vaje je razvrstil Tyrš po sorodnosti telesnih položajev in gibov v 4 stroke, stroke deloma v razrede in le-te v panoge, deloma takoj v panoge, ki se dalje dele v vrste, v katere so vvrščeni posamezni prvki (elementi). Tako loči n. pr. vaje na orodju — panogo stroke: orodne vaje — v 12 vrst, ki si sledi po svoji sorodnosti in se izključujej mej seboj, in ravno ob tej točni razvrstitvi tvarine in izključljivosti posameznih vadbenih vrst visi jasnost, preglednost in praktičnost Tyrševga sestava; ravno zategadelj pa je moči iz raznih prvov z matematično natančnostjo po kombini-

"I ne zahtjevajte, da se odrekнемo naših svestinj". Ako brat "Rodoljub" tu pod tim svestnjama podrazumljeva in hrvacko državno pravo, onda možemo reći, da sve donde, dok se braća Hrvati ne odreču svog državnog prava, sve dondonče biti nikakvog sporazuma i slike među Srbima i Hrvatima. Nu treba objasnit, u kom smislu to treba razumjeti. Mi nemamo ništa protiv kad braća Hrvati svoje državno pravo ističu u borbi za svoju samostalnost protiv Nemaca i Mađara, ali kad oni to ističu i protiv nas Srba, onda smo odlučno protivai i borićemo se protiv svakog drugog neprijatelja, to jest protiv te zablude. Doobjasnim za što. Pohrv. drž. pravu, kako to organ čiste stranke prava izrično veli, spada u hrvacke zemlje ovo: Hrvacka sa Slavonijom, Istra, Dalmacija, Bosna-Hercegovina, Kranjska, jedan deo Štajerske i Koruške; Cerna Gora, pa i kraljevinu Srbiju, pa čak često "Hrvatsko Pravo" mjeće pod rubrikom hrvacke zemlje i Mađarsku, onda se nameće pitanje: Pa šta je sa Srbima? — Srba ili nema ili oni podpadaju pod hrvacko državno pravo. Gledajući s našeg principa, mi se i možemo složiti sa ovim drugim, ali ovako razumemo: Srbi i Hrvati su jedan narod, te prema tome treba sačinjaraju jedno političku i državnu celinu, ali s tim da nijedan ne bude podčinjen drugome, da ne bude jedan narod, a drugi plemene, već da svaki bude gospodar kod svoje kuće. Brat "Rodoljub" reče u svome članku, da Hrvati priznaju Srbima u Hrvackoj, nji hovo plemensko ime ali traže od Srba, da oni budu politički Hrvati. Nu ako je stvar u tome, onda bi Srbima u Hrvackoj bilo sva jedno pa i pod Mađarskij bili, jer i Mađari isto vele: Vi možete biti Rumuni, Srbi ili Slovaci ali morate biti politički Mađari, drugim rečima: Vi se morate za navek odreći želje, da se spojite sa vašim Pjemonćima, Rumunjom i Srbijom, a mi čemo se već po starati, da u toku vremena izgubite sasvim svoje narodno ime, pa da badete pravi Mađari. To je što se tiče specijalno Srba u Hrvackoj, nu to se pitanje ne sme ticali samo Srba u Hrvackoj, već svih Srba. A šta onda izlaz? Izlazi da Srbi treba, da žrtvuju oba svoja Pjemonca i kraljevinu Srbiju i kneževinu Crnu Gornu, pa da se bore za ostvarenje, hrvackoga državnog prava, pa ako i kad izvojuju, onda da im se velikodušno prizna njihovo plemensko ime Srba i time, da budu zadovoljni očekujući milost iz ruku braće Hrvata. Žrtvovati slobodo dujeju slobodnih država pa se, tek u nadi, boriti za ostvarenje hrvackog državnog prava, pa onda biti sluga! Ne znam, da li bi se ovačko poštovanje moglo i kod pojedinača (individua) naći, a nego li kod naroda. Da sveđemo sve u jedan kratak "resumē". Ispovedamo, da su Srbi i Hrvati jedan narod, te da se kao takvi moraju boriti za svoju političku i državnu samostalnost u etnografskim granicama svoga naroda, te da obrazuju jednu političku i državnu celinu u kojoj će biti ravnopravni, što se u ostalom već samo potome razume jer su jedan narod, pa ne može jedna polovina biti narod, a druga polovina nešto niže, neka "parja". A sve dotle dok se pravaš ne od načni teoriji skladati sestave (kombinacije), za kar daje Tyrš tudi navodilo, katerega ne najdemo v nobenem drugem sestavu društvene telovadbe, ker je po teh sestavih vsako tako navodilo nemogoče, in se mora skladanje sestav prepustiti slučaju.")

*) Nemška telovadba temelji na Jahnovem in Spiessovem sestavu. Jahnov sestav skuplja vaje po telovadnem orodju, katero pa je čisto slučajno, do cela napačno delilo, ki se more vpoštovati le v praktičnem oziru. Na gledeno to, da se v teku časa izumija novo orodje ali pa vsaj staro preminja, so vaje na različnem orodju jednake ali sorodne in dobimo tako po Jahnovem sistemu lepo zmes. Spiess, izumitelj prostih vaj, posvećuje seve le tem preveč skrbi v primeri s telovadbo na orodju, ki ima v moderni telovadbi vsaj toliko upravičenosti, kakor proste vaje. Vaje na orodju deli samo v dve vrsti: telovadec visi ali pa se opira (Hang-Stemmübung). Toda te dve vrsti sta še le dva brata izmed dvanaesterh, katere je Tyrš združil v složno rodbino vaj na orodju. Seveda, vseh 10 ostalih vrst lahko pobašemo med "vesne vaje", ali vedeti treba, da jih ravno tako lahko znašimo tudi v "oporne vaje", zoper — pestra zmes! Sicer se pa Spiess v praksi sam ni ravnal po svojem sistemu. — Nemcem so več ali manj v telovadbi sledili vsi drugi narodi. Le Švedi imajo svoj izviren, pa tudi jako dolgočasen sestav, po katerem telovadijo danes z večine le še bolniki. Naredil jim ga je Per Henrik Ling, delilo mu je anatomična osnova telesa. Z delilom pa že pada tudi sestav, saj najizjurjenejsi anatom, kar vojak Ling ni bil, težko dočoli, katere mišice se gibljejo le pri nekoliko komplikiranejsi vaji.

(Dalej prih.)

reknu svog državnog prava prema Srbima borčemo se proti njih, ne kao Hrvackog naroda; jer se ne možemo protiv svog naroda boriti, već političke stranke, koja je na rješavom putu, a borićemo se u redovima mladih sjedinjenih, Hrvata, Slovenaca i Srba protiv državnog prava, a za prirodno pravo, političku i državnu samostalnost i ekonomsku snagu Hrvata, Slovenaca i Srba. —

Priznajemo, da se greši i s jedne i s druge strane, i da ima zabluda, ali uvereni smo, da se ovo da izlečiti. Srbi ne traže, da se Hrvati odreču svoje prošlosti, i svog narodnog imena, niti mogu tražiti jer bi to bila samo glupost, već tražimo za jednički rad južnih Slovena na podlozi narodne svesti i etnografije, a ne po državnome pravu, jer kad bi se državnog prava držali onda prvi Slovenci ne bi imali prava, kako već kazasmo, na svoju samostalnu narodnu eksistenciju, a opet bi ovamo na Balkanu po državnom pravu Srba, Bugara, Grka izpao čitav paradoks, jer bi Grci po državnom pravu trebali, da imaju celi Balkan, Bugari celi Srbiju pa do Soluna, a Srbi pola Bugarske, Albaniju, Tesaliju pa čak do Carigrada, jer je sve to bila država Srpskog cara Dušana Silnog. Kak paradoks!! Držimo, je ovo brack, a hočeli se brat "Rodoljub" sa ovim složiti ne znamo, ali je svakako više u interesu Hrvata no Srba, koji imajo već dve slobodne države i uz to moćnu pomoć jednokrvne i jednoverne silne bracke Rusije, koja nas nikad nije napustila.

Samo molimo poštovane čitatce i brata "Rodoljuba", da ne razumu, da mi ovo upravljamo Hrvackome narodu, ne, bože začuvaj, već samo odgovaramo bratu "Rodoljubu". O kad bi se hteli Hrvackome narodu obraćiti, ona bi svakojako nečinije i čednije pisali, jer bi se obraćali narodu čiji smo sin, ne bi pozlezjivali stare rane i grehe obojih, već bi bodrili svoj narod na borbu za svoj opstanak i nezavisnost sa boljom nadom na budućnost i ne osvrčuti na mračnu prošlost.

Srbin.

V Ljubljani, 25. novembra.

Državni zbor. Predlog poljskega socijalnega demokrata, posl. Daszynskega, naj se ministerstvo radi izjemnega stanja v Galiciji obtoži, je bil s 189 glasovi proti 96 glasom odbit. Pri debati so razni govorniki konstatirali, da so v Galiciji povod vsem izgredom židovske žgajarije, mogočno vedenje plemstva, oderuštro in velika zauzemarjenost preprostega naroda, hkrat pa ščuvanje antisemitskih in socijalnodemokratičnih agitatorjev. Izjemno stanje je imelo povsod ugodne posledice, kajti izgredi in poboji se niso ponavljali. Glavna govornika sta bila posl. Milewski (proti) in Okuniewski (za). Po zavrnitvi obtežnega predloga si je dovolil posl. Schönerer kako neslan davtip: predlagal je, naj se 26. novembra vrši izredna seja z jedino tečko dnevnega reda, ki predлага, naj se v spomin 26. novembra l. 1897. vzda v zbornico spominska plošča z napisom, da so desničari tistega dne sprejeli Falkenhaynov predlog in da je potem vdrla v parlament policija. Mnogi poslanci nemške narodne stranke in socijalnih demokratov so bili pripravljeni podpirati predlog, toda predsednik ga je vrgel v koč, češ, 26. novembra sploh ne bo seje. Končno so stavili posl. Hohenburger in tovariši na ministerskega predsednika vprašanje: Ali je istina, da jo vlada zastopnikom češkega naroda in fevdalnega veleposestništva obljubila, da jim izpolni 26. zahteve? Kakšne so te zahteve? — Prihodnja seja bo dane.

Položaj na Ogerskem je skrajno napet. V parlamentu se govoriti sedaj le o policijskih nasiljstvih pri zadejih pouličnih izgredih, oglašeni pa so tudi mnogi govorniki radi zaupnega pisma naučnega ministra šolskim vodstvom glede praznovanja cesarjevega jubileja. V vladni stranki se nekaj pripravlja. Baron Banffy je sklical liberalno stranko, da se porazgovori z njo glede položaja ter da ukrene potrebno za vse eventualnosti. Stol Banffya je že prav opasno nagnjen!

Trgovinska pogodba Francije z Italijo. Vsi italijanski listi skoraj so jako zadovoljni, da se je Luzzatiju in grofu Tornielli, poslaniku v Parizu, posrečilo skleniti ugodno trgovinsko pogodbo s Francijo ter končati carinski boj, ki je Italiji toliko škodoval. Rudini in Visconti Venosta sta se trudila mnogo let zaman, da bi se doseglo zoper sporazumljenje s Francijo, kamor je bil dovoz italijanskih pridelkov vsled velikanske carine onemogočen. Sedaj se je carina tako ponižala za vino

(od 20 na 12 lir), za citrone, oranže (od 8 na 5 lir), za sir, jajca, olje, olive (od 15 na 10 lir) in razno sadje. Izvoz italijanskega vina v Francijo se bo odslej prav posebno povečal. Tudi francoski časopisi so zadovoljni z novo trgovinsko pogodbo, ker se nadejajo tudi na političnem polju boljšega razmerja z Italijo. Trdi se, da ima za to italijansko-francosko trgovinsko pogodbo posebne zasluge Rusija, ki je posredovala.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 25. novembra.

— (Repertoar slovenskega gledališča) Jutri, v soboto se bo pela v tretjič romantično-komična opera "Marta", ki se je našemu občinstvu vsled svoje veselje in dražestne glasbe prav posebno priljubila. V operi sodelujejo skoraj vse naše prve operne moči, zato se je nadejati najboljšega obiska. — V torek, 29. t. m. nastopi na našem odru zoper enkrat slovenskemu občinstvu poznana hrvatska gledališka umetnica, gospa Ljerka pl. Šramova, najboljša igralka veseloiger na zagrebški pozornici. Gospa Šramova si je izbrala za svoje gostovanje Shakespeareovo duhovito in izredno zabavno veseloigro "Kako se kroté ženske". Igrala bo vlogo Katarine. Slovensko občinstvo se za to gostovanje kako zanima ter priredi slavnih hrvatskih umetnic najsimpatičnejši vstrejem.

— (Slovensko gledališče) Če je bilo sploh kdaj možno samo muzikaliski vrednosti hirske skladbe sami zase uspeh opraviti — tako piše životopisec Verdijev, Artur Pougin — moramo priznati, da je treba tu "Trubadurja" v prvi vrsti imenovati, zakaj zmeleni in nerazumljivi libretto gotovo ni priljoperi tako sijajne zmage... Menda ni kmalu opere, ki bi jo tolkral in s tolikim uspehom pa i kakor "Trubadurja". Tako je doživel tudi na slovenskem gledališču "Trubadur" že dokaj večerov, in naše občinstvo pozna prelepe, gladke, dovezetne, razvremenjajoče melodije njegove in vselej ga je poslušalo z veseljem, z odušavljenjem. Tak, tudi včeraj! Razloček je bil laško sezono le ta, da je bilo gledališče, kadar so peli "Trubadurja", vselej natlačeno polno, sinoči pa seveda ne, kar je v le ošnji gledališki sezoni običajno in menda moderno. Slovensko občinstvo namreč letos kar smo že imeli žalostno pritko povedati, slovenske gledališke redstave ignorira, naj potem uprizoré opero ali opereto, žaloigro ali veseloigro, klasično ali moderno dramo — to je pač jedno! Ni jih, pa jih ni v gledališče! In če bi včeraj ne zasedlo parterja lepo število časnikov in N-mcev, bi bil obisk zoper tako skandalozno neznanen, kakor je bil že letos prav mnogokrat. Nemci igrajo na teden po štirikrat, Slovenci po trikrat, a prvi imajo štirikrat polno, zadnji trikrat prazno. To je seveda popolnoma naravno in najlepše spričevalo našega občinstva, rodoljubja in navdušenju na dramatično umetnost, katere razvitek in procvit je znak inteligence narodove! — Včeraj je bil "Trubadur" za nas v toliko nov, ker so v vjem pele tri naše nove solistke: gdč. Stropnická Leonoro, gdč. Stastna Ines in gdč. Radkiewicz Azuceno. Partija Leonore je priznano izmej najtežjih, pa ob jednem izmej najvhalenejših, kar jih ima operna literatura. Pevka, ki jo poje, mora imeti krepak, vztrajen glas, dobro šolo in živahno, uglaljeno igro. Gdč. Stropnická je pela včeraj Leonoro prav dobro, glas ji je zvenel dovolj močno, a vedno čisto in jasno ter je pokazal dobro solo tudi v koloraturnih partijah. Nje igra je bila sicer jednostavna, a prikupna in vsestransko zadovoljiva. Izborne je pela zlasti v prvem dejanju, kjer jo je odlikovalo občinstvo s posebnim aplavzom, ter pred ječo v zadnjem aktu. Poleg tega je imela jako okusne in fine toalte. Veseli nas, da moremo gdč. Stropnicko za nje včerajšo Leonoro prav toplo zahvaliti. Zaupnica Leonina, Ines, ima nezavtno ulogo, ki jo je pravilno pela in dobro izvršila simpatična naša koloraturka gdč. Stastna. Posebno radovedeni smo pa bili na gdč. Radkiewicz, kako bo peli in igrala ciganko Azuceno. Pričakovali smo mnogo, ker že poznamo gdč. Radkiewicz kot izborna pevko in igralko. In kar smo pričekovali, to smo učakali v polni meri. Videli in slišali smo v prejšnjih se zónah baš v tej ulogi dobre pevke in igralke, a gdč. Radkiewicz je vso daleč prekosila ter je ustvarila v igri, petju in maski tako Azuceno, kakor nje mora biti. V drugem dejanju, v solotockah in duetu z Manricom, je nemirno kri, hrepenečno po osveti izražala v prelepi igri, ki je lepo povzdignila nje izrazovito, čustveno petje. Pela in igrala je gdčna. Radkiewicz s toliko unemo, s tolikim uživanjem, da se nam je zdelo, kakor bi ji od razburjenja kri udarila v lice. Takisto izborna je bila v tretjem dejanju, kjer je pela z nekako resignacijo, a vendar s strastnim izrazom v besedi in glasu. Najdovršenije pa se nam je zdelo njenje petje, prekrasno samo ob sebi, v zadnjem dejanju. V čistem pianisu, ki je zvenel kot dih umirajočih prsi, je pela v jasnom soglasju v duetu z gosp. Raskovičem. Gdč. Radkiewicz se je pokazala včeraj pravo umetnico, za kar jo je občinstvo obilokrat odlikovalo z

glasnim ploskanjem. Grof Luna je bil g. Nolli, ki je nedosegljivo dovršen v tej ulogi. Tu pride njegov zvenec, sveži, prelepi glas, ki mu kipi iz duše kot mladeniču dvajsetih, a ne kot možu že zrelih let, do popolne veljave, tu ima priliko, da nas objema z vso močjo in milino. In res! V drugem dejanju n. pr. je pel g. Nolli tako, da je zbudil navdušeno ploskanje. Takisto moramo pohvaliti tudi g. Raskovića, ki je bil izvrsten Manrico. To nemirno, ljubečo dušo je izil v čisto, k srcu segajoče petje ter je v solopartijah, v duetih in tarčtih z izbornim petjem ter lepo igro ustvaril popolnega Manrica. Najbolj nam je ugajal v drugem in tretjem dejanju, kjer je pel in igral z ognjem, dejali bi, z dušo, da je razvnel občinstvo do navdušenega, pohvalnega ploskanja. Vso pohvalo in priznanje zaslubi tudi g. Fedyczkowski, ki je sicer ne veliko, a lepo ulogo Ferranda rešil z ono umetniško dovršenostjo, ki smo je pri njem vajeni. Izvrsten je bil tudi gosp. Rus kot Ruiz, manjši ulogi sta pela gg. Oražen in Zirkelbach. Mešani zbor je pel prav dobro, takisto moški zbor, ki je bil samo v prizoru pred samostanom netočen in z orkestrom neskladen. Uprizoritev je bila lepa, režija brez napak, orkester točen (razen proti koncu zadnjega dejanja), tako da si želimo še slišati "Trubadurja". Hvala budi gosp. kapelniku Benišku za izborno vodstvo!

— a —

— (Glas iz občinstva) Naprošeni smo objaviti naslednje vrste: Povodom petdesetletnice vladanja cesarja zaprti bodo dne 2 decembra, kakor je iz razglaša razvidno, vsi uradi pri tukajšnjem magistratu in gotovo tudi državnih uradi. Ker bi se gotovo vsak rad udeležil te redke slavnosti, želeti bi bilo, da bi bile ta dan tudi trgovine ter privatne pisarne zaprte.

— (Govorica.) Danes šitila se je po Ljubljani govorica, da je na južnem kolodvoru iz neke menažerije ušel tiger. Govorica je neutemeljena, ker sedaj ni nobene menažerije v Ljubljani in se tudi po železnici ni nobena skozi Ljubljano prevažala.

— (Poročil) se je g. Fran Lavtižar, učitelj-voditelj v Kamni gorici, z gpc. Franjo Pesjakovo. — V Prediveru pa sta bila poročena g. Ivan Dolžan trgovec in gdčna Josipina Urbančič. Cestitamo!

— (Samomor.) Včeraj zvečer vrgel se je na Viču vojaski novinec topničar A. Ogrin pod tovorni vlak in je bil povožen. Kose trupla prenesli so v mrtvašnico na Viču, pozneje pa po odredbi v artillerijskem vojašnicu. Ljudje so videli pred Ogrinom pisanega in blatnega, z vojaškim nožem v roki rogovali po Viču. Ko je pršel vlak, stal je ob progi in ga je strojvodja še videl. Vrgel se je pod drugi voz pri vlaku in je bil takoj mrtev.

— (Osebna vest.) Višesodni svetnik pri graškem nadšofiču g. Ferdinand Rassen je šel v pokoj in je tem povodom dobil naslov dvornega svetnika.

— (Celjska čitalnica) izvolila si je na svojem občnem zboru dne 22 t. m. sledenje gospode v odbor: Predsednik dr. Jos. Šarnek, namestnik dr. Iv. Dečko, tajnik dr. Hinko Šuklje, blagajnik dr. Vlad. Ravnhar, knjižnica prof. M. Suhač, gospodar Ante Beg; ostali odborniki so gg.: dr. Jos. Vrečko, dr. Juro Hrašovec in kapelan I. Krančič. Namestni odborniki so gg.: dr. Al. Praunseis, Franc Loučar, Janko Vavken in Pero Kostič.

— (Possabljani civilist) V Ptaju sta se pionirska častnika stotnik Müller in nadporočnik Tomba v noči od srede na četrtek v Ostermannovem hotelu sprla s svojim dosedanjim prijateljem, rezervnim častnikom Grossauerjem ga napadla in ga s sabljama posekala. Grossauer je nevarno ranjen in se je batil, da ne okreva.

— (Iz učiteljskih krogov goriških) se nam piše: Toraj tako, draga "Soča"? 99% učiteljstva je s Teboj? To je židovska nesramnost, s katero hočeš slepiti občinstvo. Poslala bi bila 3. t. m. svojega zastopnika k našemu zborovanju v Gorici, pa bi se bila prepričala, kako mislimo goriški učitelji o Tebi. "Proč ž njo!", slišalo se je jednoglasno iz grl navzočnikov. Tudi glede članka: "Razbremenite kmeta, pomagajte učiteljem!" naravnost varč svet, ako trdiš, da se učiteljstvo ž njim strinja. Saj take trditve so že preneumne. Sicer to sama dobro veš, ali nekaj se mora reči, in zavijanje resnice Ti je sedaj še jedina tolažba. V sobotni številki "Slov. Naroda" Ti je že primeren odgovor. Glede izboljšanja svojega gmotnega stanja in načina, kako naj bi se to izvršilo, smo mi učitelji popolnoma jedini z nasvetom "Slov. Naroda", kar smo tudi že večkrat povdarijali. Vse drugo je samo slepilo, ki bi se, Bog ve kdaj obistinilo. Učiteljstvo naj bi pa še dalje hiralo in umiralo. Vemo, da so to želje nekaterih gospodov, ker na tak način laglje krotijo te "razgrajace", "puntarje" itd. Kdo bi potem tlačanil in robotil. Kličem tudi jaz z vrlo "Domovino", "Proč od Gorice in od Trsta — v Ljubljano!"

— (Presenečeni namestnik.) Tržaški namestnik grof Goëss potuje sedaj po Istri. Na tem potovanju je prišel tudi v Rovinj ter obiskal predsednika trgovinske zbornice Candussija v letega uradnih prostorih. Candussi je sevede namestnika sprejal z vso ljubeznivostjo in ga peljal v salon, kjer se je hitro razvil živahan razgovor. Temu raz-

govoru je bil nakrat konec. Namestnik je umolknil in ne da bi se poslovil, ne da bi sploh pozdravil, odšel iz hiše. Vzrok? V salonu predsednika trgovinske zbornice je bil zapazil sliki Viktorja Emanuela in Mazzinija! Presenečenje grofa Goëssa se nam zdi popolnoma nenanaravno, saj mora kot šef primorske policije vendar vedeti, da se nahajajo take in jednakne pomembne slike skoro v vseh laških hišah.

— (Zasluženo priznanje) V "Edinosti" je "Slovensko ženstvo v Trstu in v okolici" obelodanilo naslednje vrste: Ves slovenski narod se divi toliki samozavesti in energičnemu vedenju gospodinu Ples in Šolc o priliki zadnjih kazenskih razprav radi izgredov v Devinu. Lehko se ponašamo, da imamo Slovenci tako ženstvo, ki je pred neštivalnim občinstvom, pred sodnim dvorom, da v onem vzvišenem trenotku, toliko samozavestno pripoznalo svoj slovenski materini jezik! To je vsemu narodu, a posebno nam, slovenskim ženam, v ponos in čast! Zato jim izražamo tem potom svoje srčne simpatije in največje priznanje. Ob jednem naj blagovale sprejeti tudi naše sožalje na vseh britkostih, ki so jih prebile v teh težkih urah. Vstrajajte pogumno tudi v tej nesreči! Naša pravična stvar mora zmagati! Do tedaj vam kličemo iz dna srca: Bog čuvaj vas! Bog živi vas!

— (Casten večer) priredi akad. društvo "Slovenija" svojima najmlajšima častnima členoma gg Antonu Aškeretu in Ivanu Hribarju, županu ljubljanskemu, dne 6. grudna t. l. v veliki dvorani "Slovenske Besede", I., Bräunerstrasse 7. Začetek ob 8. uri zvečer. Slovenski gostje dobro došli!

— (Iz Prage) se nam piše: Po dolgem delovanju in prigovaranju izpolnile so se končno le naše najsrčnejše želje. Zdržali smo se. Posebno mi Slovenci gledamo lahko ponosno na našo "Šumadijo", ker smo pokazali z našim skoraj polnočilnim pristopom tudi dejansko, kako mili so nam naši bratje Hrvati in Srbi. Zapastili smo vsi razven jednega naš "Slovenski klub", kateri nam ni mogoč zadoščati, ga razpustili, in se poprijeli z vso gorenostjo stare, a vedno nove ideje, skupno delovati v jednem društvu na podlagi narodnega jedinstva. Kakor so že pokazale volitve v odbor, bile so popolnoma nepristranske tako, da predseduje prej popolnoma srbskemu društvu zdaj Slovenec. Izjavimo lahko z veseljem, da je pokazala tudi večina slovenskih listov svojo naklonjenost našemu društvu s tem, da je blagovolila poslati svoje številke brezplačno. Upamo, da nam bodo izpolnili našo prošnjo tudi ostali listi, kateri so nam do zdaj dohajali v bivši "Slovenski klub".

* (Lucchenijeva ječa) nikakor ni tako strašna k-kor se je nedavno poročalo. Res je sicer, da bo moral 6 mesecev ali še dalje časa ostati v svoji celci sam, ni pa istina, da je ta celica pod zemljo, ampak v I. nadstropju. Tudi ni temna in nepričazna, nego svetla in zračna. Po preteku 6 mesecev pride Luccheni v delavnico, kjer bo moral dleti v družbi drugih koznencov. Na leto sme sprejeti 4 posete ter pisati 4 pisma.

* (Mascagni in Mascheroni) sta se prav do dobra sprila. Mascheroni je kapelnik, kateremu zaupa celo Verdi svoje nove opere za prvo predstavljanje, Mascagni pa ni imel zaupanja v Mascheronija. Zato se nova Mascagnijeva opera "Iris" ne bo še nekaj časa pela. Oba nasprotnika se prav nefino napadata in grdiata po rimskih časopisih.

* (Sreča v nesreči) Pred tremi dnevi je iznenadil Dunajčane dogodljaj, ki bi bil imel velike posledice, da bi se bil pripetil le uro pozneje. V Thury ulici je bila že skoraj dograjena nova hiša. Ob 5. uri zjutraj pa so se vsi notranji zidovi porušili, le zunanjji so ostali. Ako bi se zgodila nesreča ob 6. uri, bi bilo ubitih in pobabiljenih vsaj štirideset ljudij. V sosednjih hišah je nastal velik strah, ker so mislili, da je hud potres.

Darila:

"Dijaški kuhinji v Kranju" so v času od 1. avgusta do včetega 15. novembra t. l. izročili, oziroma doposlali p. n. gospodje, dame, uradi in družbe naslednje darove: Prevzeti gospod knez Štokljanški, dr. A. Jeglič 40 gld., namestu venca na krsto umrlemu členu trgovinske zbornice Tom. Pavšlarju st., sl. trgovinska zbornica 20 gld., predsednik trgovinske zbornice g. J. Perdan 10 gld., člena zbornice gg Oroslav Dolenc in Franc Omersa po 5 gld. (izročil g. Ivan Rakovec), občinski zastop Kranjski, namestu venca na krsto istemu kot bivšemu mnogoletnemu obč. svetovalcu skupaj 33 gld., Avg. Šinkovec, administrator na Jesenicah 10 gld., dr. Ed. Globočnik 1 gld., župnik J. Ramoveš v Poljanah 20 gld., dr. Andr. Ferjančič 5 gld., dr. Ant. Arko 5 gld., župnik Jan. Grčar v Dobi 5 gld., nadučitelj Ant. Požar 1 gld., Kajetan pl. Premerstein z Jeličnega vrha pri Idriji 10 gld., dr. Jak. Žmavec v imenu dr. Globočnika 2 gld., dva nejedina piketista 20 kr., slav. profesorski kolegij kranjske gimnazije (izvzemši onih, ki posebej prispevajo), za mesec oktober 5 gld. 80 kr., učitelj A. Dolinar v Mavčičah 1 gld., dr. Fr. Perné 3 gld., kapelan Jos. Brešar v Škofji Loki 10 gld., bogoslovec Janko Marečič na hranah 2 gld. 50 kr., "filolog za filološko pomoto"

37 kr., Gilbert Fuchs iz Kokre 10 gld., ob prilik rodovinske slavnosti: gospa Jela Wilfan 2 gld., ob isti priloki: K. Šavnik, dr. K. Šavnik, Fr. Šavnik, L. Matajc, Joško Wilfan in dr. Ed. Šavnik, zdrožilo za poljub sestričini" 3 gld. 5 kr., taisti "zdrožilo za poljub netjakini" 2 gld. in "za lep vzgled" 4 gld. 95 kr., c. kr. notar J. Plantan v Ljubljani 30 gold., župnik Lovr. Kristofoč v Kovorji 5 gld., M. Poč v Komendi 3 gld., Marš. Narobe v Zapogah 5 gld., Ant. Jamnik v Sorici 1 gld., Fr. Okornove v Dražgošah 2 gld. 50 kr., Blaž Petrič v Velesovem 2 gld., Jan. Teran v Ljubnem 2 gld., baron Leon Baillon 10 gld., trgovec Jos. C. Demšar v Železnikih 2 gld., inženir Viljem Pollak v Tržiču 15 gld., kanonik Mat. Leben 3 gld., županstvo Kovor 3 gld., župnik Frid. Hudovernig v Lescah 2 gld., dr. Ant. Arko "polovico komisjske vožnje" 1 gld. 25 kr., župnik Jan. Karlin v Smledniku 10 gld., dr. Fr. Perné 1 gld., župnika Vinc. Polaj v Retečah 5 gld. in Jern. Primožič v Goričah 5 gld., ces. kr. notar Šlamberger "pristojbino" 60 kr., Jan. Košnik st. v Primskovem 1 gld. 20 kr., Avg. Drukar, bivši blagajnik, pri svoji odhodnici iz Kranja "naberačil" 33 gold. 33 kr., župnik Mat. Preželj v Mavčičah 5 gld., hotelier in posestnik Mat. Loučar v Tržiču 10 gld., Avg. Drukar "dobiček zadnjega pikēja" 2 gld. 20 kr., neimenovana "za présice" 50 kr., sl. profesorski kolegij za mesec november 8 gld. 50 kr., župnik Fr. Eržen v Zalemogu 1 gld., Jos. Preša na Ovišah 5 gld., Simon Žužek v Vodicah 3 gld., občinski odbor v Radomljah 5 gld., M. Šršen na Skaručni 1 gld., župnik Fr. Tavčar v Lešah 3 gld., dr. Ivan Tavčar v Ljubljani 20 gld., durakisti pri P. Mayru v treh večerih prisigrali 3 gld. 55 kr., Fr. Svetič, vzgojitelj na Češkem 3 gld., župnika Jan. Šafer v Dupljah 3 gld. in Ant. Kocijančič v Gojzu 2 gld., županstvo Zminec 10 gld. in župan Jan. Moj za občino Voglje 10 gld. — V živilih: gospa Eliza Matajc iz Stražišča, 23 1/2, kile fižola in 175 kil krompirja in Jan Verlic iz Smlednika 58 kil krompirja. — Ko odbor z iskreno hvaležnostjo beleži te velikodusne darove, prosi ob jednem prav prisrčno vse p. n. mladinoljube, da olhranijo in nadalje svojo naklonjenost "Dijaški kuhinji v Kranju", ter s svojo dobrotljivostjo pripomorejo, da ne bi primanjkovalo u božnem in pridnim učenjem — hrane. Vsak tudi najmanjši dur — denarjih ali v živilih — je dobro došel.

Telefonična in brzojavna poročila

Dunaj 25. novembra. Povodom cesarjeve vladarske petdesetletnice imeli sta danes poslanska in gospodarska zbornica slavnostno sejo. V poslanski zbornici so prišli vsi člani v črni obleki, duhovniki pa v sutanah. Samo jedno uniformo je bilo videti — Weisersheimovo. Predsednik dr. pl. Fuchs je imel slavnostni govor, v katerem je omenil vse važnejše dogodbe za časa cesarjevega vladanja in slaveč redke lastnosti, ki dičijo vladarja, pozval zbornico, naj zakliče cesarju trikrat "Slava", kateremu pozivu se je zbornica z navdušenjem odzvala. Zbornica je predsedstvu naročila, naj nje udanostno izjavo sporoči na najvišje mesto. Schönererjanci, socialisti demokrati in večina nemških nacionalcev se seje niso udeležili.

— V gospodarski zbornici je bilo vse v uniformah Generaliteta je prišla pod vodstvom fcm. Becka, episkopat pod vodstvom kardinala Grusche in nadškofa Hehna. Predsednik knez Windischgrätz je v daljšem govoru slavil cesarja in izrazil udanost, ljubezen in zvestobo, ki navdajajo zauj vse narode širne države. Seja se je zaključila s "Slava klici" cesarju.

Dunaj 25. novembra. V današnji seji izvrševalnega odbora desnice, katere se je udeležila tudi parlamentarna komisija "Slovenske krščansko narodne zveze", so bile na razpravi nekatere nujne zahteve Slovencev in Hrvatov. Izvrševalni odbor je vsem tem zahtevam soglasno pritrdiril in jih naznani še danes vladu kot zahteve cele desnice.

Dunaj 25. novembra. Dalmatinski pravši Biankini je danes "Slov. krščanski-narodni zvezni" naznani svoj izstop iz kluba. Vzrok temu je nesoglasje glede interpelacije, ki jo je hotel Biankini staviti radi občinskih volitev na Visu. Biankinijev korak je toliko neumestnejši, ker je vlada prav sedaj mej lokalne železnice, katere se imajo zagotoviti za 1. 1899., uvrstila tudi novo dalmatinsko progo, ki se zgradi na državne troške in za katero je določenih šest milijonov.

Dunaj 25. novembra. Prihodnja seja poslanske zbornice bo v torek. Na dnevnu redu so: Trgovinska pogodba z Japonsko, predloga

